

Manolya USTA

İstanbul Ticaret Üniversitesi, ustamanolya@gmail.com, İstanbul-Türkiye

ORCID: 0000-0001-6601-5684

Irmak BAYBURTLU

Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, irmak8@gmail.com, İstanbul-Türkiye

ORCID: 0000-0002-2493-2967

GİYİM TASARIMINDA GELECEKÇİLİK VE DEVİNİM ETKİLERİ

Özet

İlk çağlarda örtünme ihtiyacı olarak ortaya çıkan giyim zamanla gelişen teknoloji, değişen koşullarla gereksinim olmaktan çıkarak gerek toplumların gerekse bireylerin kültürel kimliklerinin en önemli göstergelerinden biri haline gelmiştir. Bu değişimin sonucu olarak giyim, sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik, siyasi ve sanatsal olarak birçok alandan etkilenmiştir.

Giyimin doğrudan etkilendiği alanlardan biri olarak Çağdaş Sanat akımlarının oldukça belirgin yansımaları görülmektedir. Giyim tasarımında öne çıkan yansımalara sahip akımlardan biri de Gelecekçiliktir. Geçmiş kesin bir dille reddeden akım geleceğe yönelik öngörülerin yer aldığı kompozisyonlarla ilerici bir yaklaşım sergiler. 20. yüzyıl başlarında ortaya çıkan akımın hareket ve hız temel felsefesini oluşturmaktadır.

Çalışmada Gelecekçilik akımında yer alan kompozisyonlardaki devinim irdelenerek bunun giyim tasarımlarındaki yansımaları incelenmiştir. Ayrıca geleceği giyim tasarımcılarının yapmış oldukları çalışmalar üzerinden hareket ve hız kavramlarının yarattığı algısal boyutlar yorumlanmıştır. Araştırma akımın giysi tasarımlarındaki devinimle ilişkili yansımalarını inceleyerek buna yönelik yeni algısal bakış açıları sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler : Giyim, Giyim Tasarımı, Gelecekçilik, Devinim, Hareket.

FUTURISM AND MOTION EFFECTS IN CLOTHING DESIGN

Abstract

The clothing which appears in the stone ages as a need of covering the body has lost its feature of being need due to progress in technology and changing circumstances throughout time and has become the most important indicator of cultural identity of both the nation and each individual. The clothing, as a result of those changes, has been impressed by many field such as social, cultural, public, financial, politics and art.

It is quite obviously seen the reflection of Modern Art movements on the clothing which is directly being effected by it. Futurism is the one of the featured movement which has a reflection on cloth designing. The movement firmly rejects the past and represents futuristic approaches by compositions which has prescience for future. Motion and speed constitute the fundamental philosophy of the movement which appeared in early 20th century.

In this study, the precession in the composition of the futuristic movement with its fundamental philosophy of motion and speed have been scrutinized and it has been investigated its effect on cloth designing. And also, the

perceptive dimensions created by motion and speed have been interpreted through the studies of futuristic cloth designers. This study aims to provide a new perceptive approaches by scrutinizing the reflection of futurism on the cloth designing related to its precession.

Keywords: Clothing, Clothing Design , Futurism, Motion, Movement.

1.Giriş

Gelecekçilik ilk olarak 20. Yüzyılın başlarında ortaya çıkmış temel felsefesiyle birçok sanat ve tasarım alanını etkilemiş ve günümüze kadar varlığını sürdürmüş bir akımdır.

Filippo Tommaso Marinetti'nin (1876-1944) öncülüğünde şekillenen Gelecekçilik akımı, manifestosunun yayımlandığı 1909 yılından itibaren çeşitli evrelerden geçerek öncüsünün yaşamının sonuna kadar etkisini sürdürmüştür. Ulusal birliğini geç yakalayan Avrupa ülkelerinden İtalya'nın geç kalmış endüstrileşme sürecini hızlı yaşamak zorunda olması ve bu doğrultuda özellikle aydınlar arasında teknolojiye karşı oluşan sıra dışı tutkunun bir yansıması olarak yorumlanmaktadır (Erden, 2016: 191).

Hareket adından da anlaşılacağı üzere geçmişin standartlarına ve ideallerine bir başkaldırı niteliği taşımaktadır. Filippo Tommaso Marinetti ilk Gelecekçi Manifesto'da; yeni sanayi çağını, hızın güzelliğini, tehlike tutkusunu, fabrikaların dizginlenmez hızını, tersaneleri, lokomotifleri ve uçakları övmüştür. Grubun ressamı Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Luigi Russolo, Gino Severini ve Giacomo Balla' ya sonraları mimar Antonio Sant' Elia'nın da katılmıştır (Hollingsworth, 2009: 451).

Marinetti, geleneksel değerlerin reddedilmesi ve yeni teknolojinin yüceltilmesine yönelik bir çağrıda bulunmuştur. Çok geçmeden hız ve mekanikleşmeye duyduğu tutku, mimarlar, besteciler, yazarlar, tasarımcılar, film yapımcıları ve sanatçılar tarafından paylaşılmaya başlanmış, Mart 1910 itibariyle İtalyan ressamı Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Giacomo Balla, Gino Severini ve Luigi Russolo kendilerini akımla özdeşleştirerek Gelecekçi Ressamlar Manifestosu'nu yayımlamışlardır. Manifestoda sanat eleştirmenlerini "tuzu kurular" olarak tanımlayan Gelecekçiler İtalya'nın nostaljik bir şekilde geçmişe bakmayı kesmesini, modern yaşamı kutlamasını, yaşanan sanayileşmeyi yansıtmak, uygun bir kültür geliştirip değişimi kabullenmesini istemişlerdir (Farthing, 2012: 396).

İtalya'yı geçmişin ezici ve bunaltıcı ağırlığından kurtararak yeniden güçlü bir ülke haline getirmeyi amaçlayan Gelecekçi sanatçılar, 20. yüzyılın modern iletişim ve ulaşım olanaklarının sunduğu hız ve dinamizmi ideolojilerinin ve sanatsal yaklaşımlarının merkezine yerleştirmişlerdir. Bu doğrultuda durağan olarak değerlendirdikleri ve büyük bir öfkeyle yaklaştıkları geleneksel sanatların karşısında, çağdaş ve dinamik olanı, makineleri ve teknolojiyi büyük bir tutkuyla kucaklamışlardır (Göktan, 2015: 19).

Gelecekçiler "dinamik duyarlılık" (hareket) dedikleri şeyi yakalamaktan, nesneyi ve onu çevreleyen atmosferi betimlemekten ve 'izleyiciyi resmin merkezine yerleştirmekten' söz edildiği ve bunları başarmak için önce kübistlerin biçimi çözümlenme işleminin ötesine geçerek, çağdaş yaşamın dinamiğindeki duygusal karmaşayı vurguladıkları bildirilmektedir. Ayrıca hareketin çoğunlukla, nesnenin dış çizgilerini ritmik bir biçimde yinelenerek verilmeye çalıştıkları belirtilmektedir. Bu dış çizgilere ait ritmik tekrarlara bir tür birim tekrarı olarak da tasarım nesnelerinde rastlanmaktadır (Koçak, 1995: 18).

Gelecekçilik ortaya çıktığı dönemden günümüze kadar sinema, müzik, mimari ve giyim gibi birçok farklı alanı etkilemiştir. Akımın ana teması olan devinim birçok alanda olduğu gibi giyim tasarımında da belirgin bir biçimde etkili olmuştur. Tasarımcılar koleksiyonlarını oluştururken durağan kurgularla hareket etkisi yaratmışlardır. Giyim tasarımlarındaki Gelecekçi yaklaşımları ele almadan önce akımda öncü olmuş sanatçıların eserleri üzerinden devinim kavramını irdelemek konunun daha anlaşılabilir olması adına doğru olacaktır.

1.1.Gelecekçilik Akımında Devinim

Devinim fiziksel bir eylem olduğu kadar aynı zamanda algısal bir yöne de sahiptir. Hareket, koşma, yüzme, yürüme gibi aktiviteler fizikseldir. Ancak algısal olarak herhangi bir nesne durağan olduğu halde kullanılan bazı yöntemlerle canlı, dinamik ve devimsel bir etki yaratabilir.

Bu bağlamda Gelecekçi sanatçılar çalışmalarında renklerle, özdeşleyimsel yaklaşımlarla, ardışık tekrarlarla ve parçalanma yoluyla durağan olan kurgu içinde hareket, hız, akış gibi algıları yaratmaya çalışmışlardır.

1.1.1. Renklerle Devinim Algısı Yaratma

Gelecekçiler benimsedikleri dünya görüşlerini sanata aktarıırken kullanmış oldukları yöntemi tekdüzelikten kurtarmak amacıyla çalışmalarında çarpıcı, dinamik, uyumlu veya zıt renklerin kullanılmasına önem vermişlerdir. Sanatçılara ait çalışmalar incelendiğinde hayranı oldukları hız ve devinim kavramlarını ifade etmek için renkleri kullandıkları görülür.

Cesur renkler, kavisli yada kesik fırça darbeleri, parçalı, kıvrımlı yada vev çizgiler, gelecekçilerin iki veya üç boyutlu hareket ve ışık efektleri yaratmalarına yardımcı olmuştur. Resimlerin canlı görünmesi için tamamlayıcı renkler yan yana kullanılmıştır (Hodge, 2016: 110).

Carrà'nın "Anarşist Galli'nin Cenazesi" adlı çalışmasında isyan, karmaşa ve savaş gibi olumsuz durumlar sarı kırmızı turuncu gibi canlı renklerin bir arada kullanılmasıyla resmedilmiştir. (Görsel 1) Resimde kalabalık insan topluluklarının, anarşinin simgesi olan siyah bayrakların ve sıcak renklerin kullanılması resim üzerinde devimsel bir etki yaratmıştır. Hava içinde titreşimi kuvvetli olan sıcak renkler psikolojik bir telkin ile sıcaklık vererek tahrik edicidirler. Bu yüzden pozitif renk olarak anılan sıcak renkler canlılık, hareket ve dinamik bir tesir bırakırlar (Çağlarca, 1993: 37).

Görsel 1. Carlo Carrà

Anarşist Galla'nın Cenaze Töreni 1911

Görsel 2. Umberto Boccioni

Şehir Yükseliyor 1910

Aynı zamanda farklı renklerden oluşan çizgi şeklinde keskin boyama efektlerinin dikkati o noktaya çekerek, kompozisyonda verilmek istenen hareket ve akış etkisinin algılanmasını kolaylaştırdığı düşünülmektedir.

Yok oluş ve karmaşanın dinamik, canlı renklerle görselleştirildiği Umberto Boccioni'nin "Şehir Yükseliyor" adlı çalışmasında dikkati çeken ilk detay Gelecekçiler'in önemle bahsettikleri hız ve devinim kavramlarıdır. (Görsel 2) Doğal afet olan hortum esnasında ortaya çıkan insanların panik hali, karmaşa ve bu durumun sebep olduğu kriz durumu kırmızı, turuncu ve mavi, yeşil gibi zıt renklerle kullanılarak devimsel bir kompozisyon içinde resmedilmiştir.

Kamlık'a (1950: 17) göre turuncu ve kırmızı güneş ve ateşin rengi olup hareket ve sıcaklık etkisi, mavi ile yeşil hava ile suyun rengi olup serinlik etkisi uyandırır (Çağlayan, 2018: 26). Balcı vd. (2005: 72) göre zıtlık, tasarımda çeşitliliği sağlarken; çeşitlilik ilgi uyandırmakta ve görsel bütünlüğe canlılık kazandırmaktadır. Görsel algıda devingen bir etkiye ulaşmak ve rahatlık sağlamak için, zıt öğelerin uyum ve denge içerisinde düzenlenmesi gerekir (Şen, 2018:

778). Aynı zamanda resim üzerinde kullanılan farklı renklerde nokta şeklindeki keskin fırça darbeleri vurgulanmak istenen hız ve devinim durumlarının etkili bir biçimde yansıtılmasını mümkün kılmıştır.

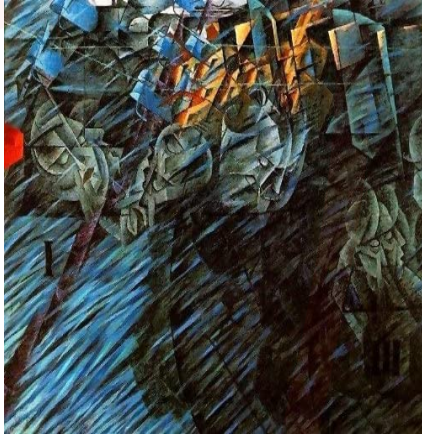
Neo-empresyonist Paul Signac'ın (1863-1935) renkleri tek tek nokta ve parçalara ayırdığı divizyonist üslubundan etkilenen Gelecekçi ressamlar, pigmentleri fiziksel olarak birbirine karıştırmaktansa izleyicinin optik olarak birleştirebileceği küçük renk dokunuşlarıyla hız yanılsaması yaratmaya çalışmışlardır. Boccioni, yaptığı “ Şehir Yükseliyor” adlı resimde bu teknikleri kullanarak aerodinamik bir girdap etkisi yaratmak için köşegenler ekleyerek resme bir dinamizm getirmiştir (Farthing, 2012: 397).

1.1.2. Özdeşleyimsel Yaklaşımlarla Devinim Algısı Yaratma

Manifestolarında hız ve devinimin büyüleyici güzelliğinden ısrarla ve şevkle bahseden Gelecekçiler devinim ve hızı tasvir ederken sevinç, isyan, karmaşa, heyecan gibi soyut kavramları özdeşleyimsel olarak betimlemiştir.

Tunalı (1996: 40-41)'ya göre insan kendini çevreleyen nesnelere ilgi içindedir. Bu ilgi kimi zaman özel türden bir duygu ilgisi niteliği elde eder. Böylece nesnelere ile aramızda duygusalıya dayalı, nesnelere bir özdeş olma süreci doğar. Bu süreç nesnelere kişi arasında bir duygu birliği yaratarak kişinin nesnelere duygusalıya yüklemesiyle oluşur. Bunun sonucunda nesnelere tıpkı insanlar gibi duygusal bir canlılık kazanır (Sağlam, 2018: 959). Worringer “özdeşleyimi” her duyumsanabilir obje, kişinin içinde var olduğu sürece, daima iki ögenin, duyumsanan veri ile kişinin kavrayıcı etkinliğinin bileşkesi olarak nitelendirmektedir (Worringer, 2017: 17).

Umberto Boccioni'nin “Zihin Durumları: Gidenler” adlı çalışmasında veda sonucu ortaya çıkan üzüntü ve keder gibi zihin durumları bulanık, karmaşık zemin üzerine farklı insan figürleri kullanılarak özdeşleyimsel olarak resmedilmiştir. (Görsel 3) Resim üzerinde koyu renklerin kullanılması verilmek istenen kederli atmosferi yaratmakta önemli bir unsur olmuştur. Keder, hüznün ve karamsarlık gibi istenmeyen duygu durumları tuval üzerinde özdeşleyimsel olarak ifade edilerek somutlaştırılmıştır. Gidenler, giden yolcuların ‘yalnızlığını, sıkıntısını ve şaşkınlığını’ ifade eder. Güçlü siyah, lavanta mavisi ve yeşil çaprazlar ön plan ile arka plan ayrımını bulanıklaştırır ve yolcuları sevdiklerinden uzaklaştıran hızın şiddetini gösterir (Palffy ve Atkinson, 2017: 299).

Görsel 3. Umberto Boccioni

Zihin Durumları:Gidenler 1911

Görsel 4. Gino Severini,

Hareket Halindeki Silahlı Tren 1915

Diğer yandan sanatçılar hız ve hareket gibi soyut kavramları özdeşleyimsel biçimde ifade etmek için “savaş” gibi dinamik temaları da kullanmışlardır. Gino Severini'nin “Hareket Halindeki Silahlı Tren” isimli çalışmasında tren içinde bulunan askerlerin çatışma anı yarı soyut yarı özdeşleyimsel bir kurguyla resmedilmiştir. (Görsel 4) Resimde silahlardan çıkan mermilerin ortaya çıkardığı gürültü, şiddet ve hareket olgularına yer verilmiştir. Ayrıca sıralı bir şekilde resmedilen askerler ve patlama sonrası ortaya çıkan duman, sis gibi durumlar da yine renk ve geometrik formlarla betimlenerek hareket algısını güçlendirmiştir. Bu yapıt Gelecekçiler' in modern teknoloji, saldırı ve hareket

gibi bütün düşüncelerini tek bir tuvalde sergilemektedir. Tren, tuvalin tepesine doğru yükseldikçe ateş açan silahlı askerlerle doldurulmuş bir oka indirgenmiş, trenin önünden çıkan buhar bile Severini'nin kullandığı 'güç çizgileri' nedeniyle neredeyse bir zırlı gibi, tehdit edici görünmektedir (Little, 2006: 109).

1.1.3.Ardışık Tekrarlarla Devinim Algısı Yaratma

Ardışık kelimesi sözlükte birbiri ardına gelen olarak tanımlanmaktadır.(<https://sozluk.gov.tr/>) Birbiri ardına gelmek; devamlılık, süreklilik kavramlarını, bir durum yada nesnenin tekrarlandığını ifade eder. Herhangi bir nesnenin tekrarı hareket ve devinim algısı yaratır.

Gelecekçi ressamların eserlerinde devinim ve hız kavramlarını ifade etmek için kullandıkları tekniklerden birisi de "kronofotoğraf" denilen ardışık fotoğraf tekniğidir.

Uzun süre fotoğrafçılıkla uğraşan ressam Balla ardışık fotoğraf (kronofotoğraf) denilen teknikle devinimin farklı evrelerini aynı karede elde etmeye çalışmıştır. Bu teknikte makinenin hız perdesi 'B' konumuna getirildiğinde, içerdeki film üzerine istenilen süre kadar ışık veya görüntü düşer. Makine 'B' ayarında ve sabit bir şekilde tutulursa, karşısındaki devinimli nesnelerin görüntüleri birden fazla ama karmaşık, sabit nesnelere bir tane ve net olarak, tek bir film karesinde belirir (Yılmaz, 2006: 83).

Balla'nın, sahibi ile birlikte zincirli bir şekilde koşan bir köpeğin resmedildiği "Tasmalı Köpeğin Dinamizmi" adlı çalışmasında koşma eylemini gerçekleştiren kişi ve köpeğin bu eylemindeki bir anlık görüntü değil birkaç saniye içinde olabilecek koşma eylemine ait süreç ardışık tekrarlarla gösterilmiştir. (Görsel 5) Koşan köpeğin ayakları, kuyruğu, başı, gövdesi, tasmasının bağlı olduğu zinciri ve köpeğin tasmasını tutan kişinin ayakları ile beden hareketlerinin aynı kare içinde art arda tekrarlarla betimlenmesi resimde hareket algısı yaratmıştır.

Görsel 5. Giacomo Balla

Tasmalı Köpeğin Dinamizmi 1912

Görsel 6. Carlo Carrà

The Red Rider 1913

Carrà'nın "Red Horseman" isimli çalışmasında üzerinde binicisi olan dörtnala giden bir at figürü yine ardışık tekrarlarla aynı kare içinde resmedilmiştir. (Görsel 6) Koşan atın ayakları koşma eylemini gerçekleştirirken oluşan hareket durumları art arda tekrar eder bir şekilde kurgulanmıştır. Gelecekçiler "Teknik Manifestolarında" her şeyin hareket edip hızla değiştiğini bir görüntünün göz önünde hareketsiz olmadığını, sürekli görünüp gözden kaybolduğunu ve görüntünün retina üzerindeki ısrarı açısından, hareket eden nesnelerin sürekli kendilerini çoğalttığından bahsederler. Bu nedenle onlara göre koşan bir atın dört bacağı yoktur, yirmi ayağı vardır ve hareketleri de üç köşelidir (Harrison ve Wood, 2011: 176).

Konuyla ilgili incelenen çalışmalarda; yürüme, koşma gibi farklı zamanlarda gerçekleşen hareket ve duruşların, resim üzerinde eş zamanlı ve ardışık tekrarlarla betimlendiği görülmektedir. Dünyayı algılama açısından

oldukça sıra dışı bir yaklaşım olmasının yanı sıra bu yöntem vurgulanmak istenen hız ve sürat kavramlarının çarpıcı bir biçimde yansıtılmasını sağlamıştır.

1.1.4.Parçalanmış Alanlarla Devinim Algısı Yaratma

Gelecekçi sanatçılar yeniliğe duydukları özlem sebebiyle eserlerini oluştururken farklı bakış açıları geliştirmeye çalışmışlardır. Bütünü parçalara ayırıp ayrıştırarak, divizyonizm yoluyla nesnelere ya da figürleri olağan durumların dışında kullanarak hız ve devinim kavramlarını vurgulamaya önem vermişlerdir.

Gelecekçiler Marinetti'nin manifestosunda söz ettiği 'hız estetiğine, dinamizme ve harekete görsel bir ifade kazandırabilmek için renklerin ve biçimlerin bazen keskin çizgisel hatlarla, bazen daha yumuşak noktacı bir teknikle ayrıştırılmasına dayanan bir tür yeni-izlenimci "divizyonizm"e başvurmuşlardır (Antmen, 2016: 66).

Severini'nin "Mavi Dansçı" adlı çalışmasında dans eden bir kadın figürü bu yöntem kullanılarak resmedilmiştir. (Görsel 7) Üzerinde mavi bir elbise olan kadın figürü karmaşık bir düzen içerisinde parçalara ayrılmış bir şekilde betimlenmiştir. Eserde dans etme eylemini gerçekleştiren figürün her bir harekete ait ritmik durumları parçalanmış alanlarla ifade edilmiştir. Severini, yapıtlarında, öncelikle resim mekanını birbiriyle çelişen ve etkileşen ritimlere bölerek, canlı renklerden oluşan, yarı-geometrik alanlarla bir hareket duygusu yaratmayı amaçlamıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997: 1649).

Görsel 7. Gino Severini

Mavi Dansçı 1912

Görsel 8. Luigi Russolo

Bir Arabanın Dinamizmi 1913

Gelecekçi sanatçıların hız ve devinim kavramlarını aktarmak için kullandıkları teknolojik unsurlardan biri araba tutkuları olmuştur. Luigi Russolo "Bir Arabanın Dinamizmi" adlı çalışmasında bu yaklaşım doğrultusunda araba tutkusunu ve arabaların hızını ana tema olarak işlemiştir. (Görsel 8) Esasında duran bir arabanın üçgen şeklinde birbirine paralel olarak üst üste konulmuş parçalarla kurgulandığı kompozisyonda, hızla giden bir araba etkisi yaratıldığı görülmektedir. Resimde kırmızı, mavi ve lacivert renklerin birlikteliğinden oluşturulmuş şiddet ve hız dikkat çeker. Gizli bir nesne ile bir mekanda açılmış olan dalga dalga bir alan resmedilmiştir. Kırk beş derecelik bir açıyla oluşturulan 6 tane 'V' şekilli nesnenin merkezini zorlayan merkezi alanda var olduğu sanılan otomobil, keskin ucuyla kendine yara yara yol açmaktadır (Kaplanoğlu, 2008: 81). Görülen kırmızı oklar nesnelere bölerek hareket yanılması ve parçalanmış hareket görüntüsü yaratmaktadır (Matei, 2018: 32).

2.Gelecekçi Giyim Tasarımlarında Devinim Algısı

Giyim tasarımı, tasarımcının duygu, düşünce ve imgelem gücünü belirli bir tema çerçevesinde giysiler üzerinden ifade etme şeklidir. Sanat akımları içerisinde giyim tasarımına belirgin bir biçimde yön veren akımlardan biri Gelecekçilik olmuştur. Akım, giyim tasarımlarına devinim ve hız algısı yaratan bir bakış açısı kazandırmıştır.

Tasarımcılar bu bakış açısıyla yer yer eklektik koleksiyonlar oluşturmuşlar, çalışmalarıyla yeni özgün ve tabuları yıkan anlayışlar getirmişlerdir.

1961’de uzaya ilk defa insan gönderilmesi dikkatleri uzayla ilgili temalara yöneltmiş, o yıllar metalik ve parlak renkler başta olmak üzere uzayı anımsatacak unsurlar giyim tasarımlarında ilgi odağı olmuştur.

Uzay çağı döneminin ürün tasarımının yeni bir Gelecekçi görünüm ortaya çıkardığından bahseden Fogg Rusya’dan Yuri Gagarin 1961’de uzaya giden ilk insan olduğundan bahsederek aynı yıl Fransız modacı André Courrèges mini eteğini piyasaya sürdüğünü bildirmektedir. Paris’ te, içlerinde Pierre Cardin, Courrèges ve Paco Rabanne’ın da bulunduğu bir grup tasarımcı, uzay çağı modelleriyle duraklama dönemindeki Fransız modasını yeniden canlandırmak amacıyla, ileri teknolojiyle üretilmiş sentetik spor kumaşlarından faydalanmıştır (Fogg, 2017: 376).

Ayrıca tasarımcılar uzayı anımsatacak parlak, metalik renkte giysilerin yanında akımın özünü oluşturan hız ve hareket kavramlarını da çeşitli kurgular içinde somutlaştırarak yansıtmaya çalışmışlardır. Thierry Mugler tasarımlarında kumaş dışında gelecekçi kavramlara vurgu yapmak amacıyla teknolojik unsurları kullanmıştır. Motosiklet görünümlü giysiler, yarı robotumsu insan silüetleri, araba tekerleğinden esinlenerek yapılan tasarımlar Gelecekçiler’in bahsettikleri araba, hız, hareket ve gelecek kavramlarına gönderme yapmıştır.

Emilio Pucci, 1960’ lı yıllarda sade, geometrik şekillerden oluşan kıyafetler yaparak Gelecekçilik akımına saygı duruşunda bulunmuş; bir başka tasarımcı Paco Rabanne plastik, alüminyum ve metal gibi malzemelerle bedeni saran kıyafetler üretmiştir (Özüdoğru, 2013: 231). Gelecekçi yaklaşımlarda tasarımcılar, giysiyi gerçek işlevinin ötesine geçirecek dinamik ifadeleri kodlayan bir iletişim aracı olarak kullanmışlardır. Rabanne’nın uyduların hareket ve hızını akla getiren “Satellite” isimli tasarımı, akımın felsefesiyle tasarımcının hayal gücünün somutlaşarak dışavurumu olarak yorumlanabilir.

Devinim algısını çalışmalarına ileri teknoloji kullanarak yansıtan bir başka tasarımcı ise Hüseyin Çağlayan’dır. Farklı alanlarda kullanılan teknolojik yenilikleri çalışmalarında kullanan Çağlayan “Led Dress” (Led Elbise) ve su kabarcığı görüntüsünden oluşan “Bubble Dress” (Baloncuklu Elbise) isimli tasarımlarıyla gelecekçilikten ilham alırken teknolojiyi referans almıştır.

Günümüz giyim tasarımcılarından Iris Van Herpen, Gareth Pugh, Manish Arora gibi tasarımcıların da Gelecekçilik akımından etkilendikleri görülmektedir. Herpen’in, geometrik şekillerden oluşan çok katmanlı ve hareket etkili giysileri, Pugh’un sıra dışı geometrik yapılar ve ardışık tekrarlarla kurguladığı tasarımları, Arora’nın parçalanmış araba temalı tasarımı konuyla ilgili verilecek örnekler arasındadır.

Gelecekçilik 20. Yüzyıl başlarında ortaya çıkan bir sanat akımı olmasına rağmen günümüzde birçok giyim tasarımcısını etkilemektedir. Gelecekçi tasarımcılar akıma ait eserlerde olduğu gibi giysilerde de renklerle, özdeşleyimsel yaklaşımlarla, ardışık tekrarlarla ve parçalanmış alanlarla hareket ve hız algıları oluşturmaya çalışmışlardır.

2.1. Giyim Tasarımlarında Renklerle Devinim Algısı

Balla yayınlamış olduğu “Erkek Giyimin Gelecekçi Manifestosu’nda” dönemin giysilerinin demode olduğunu, renksiz, dar, kasvetli ve sıkıcı kıyafetlerin yok edilmesi gerektiğini onların yerine parlak renkler ile dinamik, asimetrik hatların kullanılması gerektiğini savunmuştur (Danchev, 2017: 82, 83). Bazı tasarımcılar çalışmalarında manifestoda belirtildiği gibi canlı, parlak, dinamik renkleri aracı kullanarak devinim ve hız algıları yaratmışlardır.

Pierre Cardin’in 2019 yılında Brooklyn Müzesi’nde sergilenen “Future Fashion” isimli koleksiyonuna ait bu parça kolları yuvarlak forma sahip kısa bir elbisedir.(Görsel 9) Giysi üzerindeki desen sarı, kırmızı, yeşil, mor gibi renklerin dairesel hareketlerle birbiri içine geçmesiyle tamamlanmıştır. Yuvarlak forma sahip kollarda, renklerin girdap

etkisi yaratan görüntüsü, kompozisyon üzerinde gözün devamlı dolaşmasını sağlayarak bir tür akışkanlık algısı yaratmaktadır.

Issey Miyake'nin 1995 İlkbahar-Yaz Koleksiyonuna ait "Flying Saucer" isimli giysisi pembe, mor, sarı, yeşil, mavi renklerden oluşur.(Görsel 10) "Flying Saucer" Türkçe' de "tanımlanamayan uçan cisim" olarak karşılık bulmaktadır. Uçan daire olarak da bilinen bu cisimlere benzeyen geometrik şekillerin giysi üzerinde pembe, mor, sarı yeşil, mavi gibi canlı, renkler eşliğinde kullanılması görme algısı üzerinde devimsel etkiler yaratmaktadır.

Görsel 9. Pierre Cardin Future Fashion

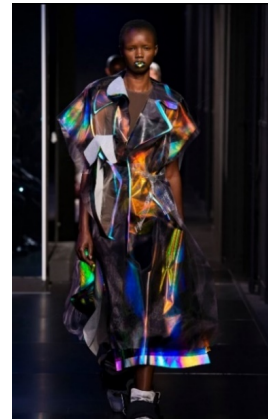
Görsel 10. Issey Miyake 1995 İlkbahar-Yaz

Diğer yandan konuyla ilgili farklı bir yaklaşımın ele alındığı Hüseyin Çağlayan'ın 2007 Sonbahar-Kış koleksiyonuna ait üzerinde yanıp sönen led ışıkları olan askılı elbise örnek verilebilir. (Görsel 11) Devinim bu defa çeşitli renklerin kullanıldığı, durağan bir kompozisyon üzerinde yaratılan algıyla değil, gerçek fiziksel hareket etkisine sahip dijital bir sistemle yansıtılmıştır. Gelecekçi tasarımlarda yer alan bu yaklaşımın, Gelecekçi Sanatta dahi yer almamış yeni bir boyut olduğu düşünülebilir.

Maison Martin Margiela 2018 Yaz koleksiyonuna ait bu parça bol kesimli önden yırtmaçlı uzun bir elbisedir. (Görsel 12) Elbisenin deseni yeşil, mavi, turuncu sarı gibi canlı hologram renklerden oluşmaktadır. Hologram renkler ışığın kırılmasıyla, kumaş üzerinde hareketlere göre renk değiştirerek devinimli görüntüler oluşturmuştur. Ayrıca ince hologram şeritlerin kullanılması hareketin belirli sınırlar içerisinde vurgulayıcı bir biçimde algılanmasını sağlayıp, bakışı söz konusu sınırlar içerisinde dolaştırmaktadır. Vogue'un internet sayfasında hız, teknoloji ve modern bilincin hızla ilerleyen parçalanmış kaosunun koleksiyonun alt metinleri olduğundan söz edilmektedir. (<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-couture/maison-martin-margiela> 02.01.2021)

Görsel 11. Hüseyin Çağlayan 2007 Sonbahar -Kış

Görsel 12. Maison Martin Margiela 2018 Yaz

2.2. Giyim Tasarımlarında Özdeşleyimsel Yaklaşımlarla Devinim Algısı

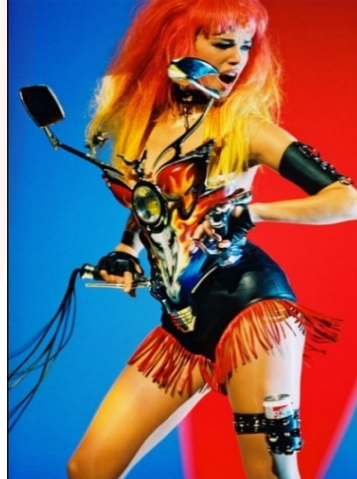
Gelecekçi tasarımcılar giysi üzerinde hız ve devinimi yansıtmak için özdeşleyimsel yaklaşımları kullanmışlardır. Özdeşleyimsel yaklaşım çevrede var olan nesnelerin ve olayların kendi gerçeklikleriyle soyutlama yapmadan betimlenmesidir.

Iris Van Herpen'in 2011 İlkbahar koleksiyonuna ait bu parça etek ucu verev kesimli, göğüs altları ve bel hizasında ince şeritlerden oluşan mini bir elbisedir. (Görsel 13) Elbisede hareket algısını yaratan “dondurulmuş bir su kitlesini” betimleyen formdur. Söz konusu form etrafa yayılım halindeki bir su kitlesinin, heykelsi bir dille anlatımına sahiptir ve izleyende dalgalanma, akış gibi suya ait devinim özelliklerini hissettirmektedir.

Görsel 13. Iris Van Herpen 2011 İlkbahar

Thierry Mugler'in 1992 Yaz Koleksiyonuna ait bu parça üst bedeni motosiklet görüntüsüne sahip büstiyer ve şorttan oluşmaktadır. (Görsel 14) Motosiklet gibi hız yapan bir aracın özdeşleyimsel bir yaklaşımla kurgulandığı giysi doğrudan “hız” kavramına vurgu yapmaktadır. Burada motosikletin kendinden öteye seyir halindeyken ortaya çıkan sürat olgusuna vurgu yapıldığı düşünülmektedir.

Görsel 14. Thierry Mugler 1992 Yaz

Paco Rabanne'nin 1999-2000 Sonbahar-Kış Koleksiyonuna ait “Satellite” (Uydu) isimli çalışmasında küçük uydu görünümünde onlarca minik metalik parça giysi üzerinde kurgulanmıştır. Çalışmada belirli bir yörüngede dönmesi gereken uyduların bu defa bedeninin etrafında dönme etkisi yarattığı görülmektedir. (Görsel 15)

Görsel 15. Paco Rabanne 1999-2000

2.3. Giyim Tasarımlarında Ardışık Tekrarlarla Devinim Algısı

Gelecekçi tasarımcılar, hareket algısı yaratmak için çeşitli birimleri art arda oluşturdukları kurgularla ortaya koymuşlardır. Bu kurgularda devam eden ardışık tekrarların gözün giysi üzerinde dolaşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Iris Van Herpen'in 2018 Sonbahar koleksiyonunda yer alan giyside belin orta kısmından yayılan dinamik, çizgisel form tekrarlarından oluşmaktadır. (Görsel 16) Formların merkezden çevreye doğru genişleyerek yayılması ve formu oluşturan parçaların art arda belirli bir düzen içerisinde tekrarlarla sıralanması giysiye devimsel etki kazandırmıştır. Giysi dikkatle incelendiğinde devam eden bir hareket, dalgalanma hissi, ardışık tekrarların yarattığı ritmik bir ilerleyiş göze çarpmaktadır.

Gareth Pugh tasarımı kollarında ön bedende ve etek kısmında üst üste binen katlardan oluşmaktadır. (Görsel 17) Burada birbirini tekrar eden katlar giysinin kolları ve etek kısmında bel hizasından ön ortaya doğru vevv bir şekilde devam etmektedir. Bu birbirini takip eden akış, gözün durağan bir şekilde tek bir bölgeye odaklanmasını engelleyerek giysi formu üzerinde hareket etmesini sağlamaktadır. Böylece formun bir tür devimsel etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Vogue internet sayfasında Pugh'un sürüngen pulları gibi vinil yapraklardan oluşan bir elbiseyle tarihi gelecekçi bir fantezi alanına ittiğinden bahsedilmektedir. (<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/gareth-pugh> 02.01.2021)

Görsel 16. Iris Van Herpen 2018 Sonbahar

Görsel 17. Gareth Pugh 2009 İlkbahar

Jean Paul Gaultier' in 2011 Yaz koleksiyonuna ait bu parçada eteğin iç kısmında havada dönen bir bacağı, hareket etme sürecindeki her bir konum art arda birbirini takip eden tekrarlarla betimlenmiştir. (Görsel 18) Desendeki ardışık tekrarlar, dönen bir bacak algısı yaratmaktadır. Bu yaklaşım akla Giacomo Balla'nın "Tasmalı Köpeğin Dinamizmi" adlı eserini getirmektedir. (Bknz. Ardışık Tekrarlarla Devinin Algısı Yaratma)

Hüseyin Çağlayan'ın 2007 Yaz sezonuna ait tasarımında kurgu, uzun beyaz şeritler üzerine dizilmiş farklı boyut ve farklı aralıklardaki su kabarcıklarının art arda tekrar edilmesiyle oluşturulmuştur. (Görsel 19) Esasında dinamik formlar olan su kabarcıklarının her an patlayacak gibi bir duygu durumu yaratması tasarım üzerinde devinin algısını diri tutmayı sağlamıştır.

Görsel 18. Jean Paul Gaultier 2011 Yaz

Görsel 19. Hüseyin Çağlayan Bubble Dress

2.4.Giyim Tasarımlarında Parçalanmış Alanlarla Devinin Algısı

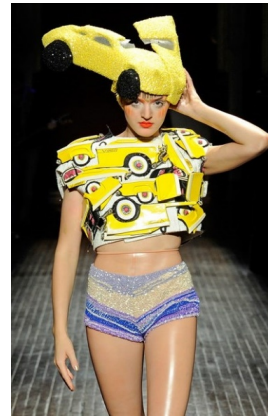
Tıpkı sanat eserlerinde olduğu gibi Gelecekçi giyim tasarımlarında da bazı tasarımcılar nesnelere ve çeşitli kompozisyonları parçalayarak soyut kurgular oluşturma yoluna gitmişlerdir.

Alexander McQueen 2009 İlkbahar koleksiyonuna ait kısa kollu mini bir elbisede geometrik parçalanmalarla parıldayan bir kristalin ışık kırılmalarını çağrıştıran bir kompozisyona yer vermiştir. (Görsel 20) Keskin çizgilere sahip geometrik kurgudaki parçalar giysinin ön bel ortasına gözü odaklayarak bir tür ışımaya algısı yaratmaktadır.

Arora'nın 2011 yaz koleksiyonuna ait tasarım üzerinde parçalara ayrılmış araba imgesinin olduğu kısa kollu bluz ve mini şorttan oluşmaktadır. (Görsel 21) Ayrıca yine araba şeklinde şapka ile tamamlanan kombine grafiksel bir şekilde ifade edilmiş araba parçalarından oluşan kurgu Gelecekçilerin araba hız ilişkisine gönderme yapmaktadır. Kurgu üzerinde yer alan araba tekerlekleri hareket ve devinin kavramlarını akla getirmektedir.

Görsel 20. Alexander McQueen 2009 İlkbahar

Görsel 21. Manish Arora 2011 Yaz

Falguni and Shane-Peacock markasının 2013 “Space Age” isimli koleksiyonunda yer alan giysiler üzerinde parçalanmış alanlardan oluşan desen bulunmaktadır. (Görsel 22) Koleksiyona ait ilham kaynağı, “uzay çağı gündüz rüyaları” olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca mavinin tonları, beyaz ve birçok metalik etkiyle birlikte çok ince süslemelerle Bilim Kurgu etkisi yaratıldığından bahsedilmektedir. Burada uzay çağının sembollerinden olan uzay araçlarının parçalanmış formlarla kurgulanması hıza gönderme yaparken bir yandan da kompozisyon içinde devimsel bir alan oluşturmaktadır. (<https://www.vogue.in/content/falguni-and-shane-peacock-do-space-age-cyber-couture-nyfw-ss-2013> 02.01.2021)

Emilio Pucci'nin 2016 Sonbahar Koleksiyonuna ait bu parça uzun kollu bol kesim etek-cekete takımdan oluşmaktadır.(Görsel 23) Giysi üzerinde farklı boyut ve şekillerde parçalanmış renkli alanların oluşturduğu bu desen bir tür ışıltama etkisi yaratmıştır.

Görsel 22. Falguni and Shane-Peacock 2013

Görsel 23. Emilio Pucci 2016 Sonbahar

3.Sonuç

Gelecekçilik akımında hareket, hız ve akış gibi devimsel kavramlar belirgin bir şekilde eserlerde işlenen kavramlar olmuştur. Devinin fiziksel bir eylem sürecini ifade etmesine rağmen, Gelecekçi Sanatta bu fiziksel süreç durağanlıkta hareket algısı yaratılarak ortaya koyulmuştur. Bu anlamda sanatçılar eserlerinde devinin algısı yaratan yanılsamaları çeşitli yöntemlerle ortaya koymuşlardır.

Aynı şekilde tasarımcılar da bu Gelecekçi yaklaşımlarla giyim tasarımlarına hareket algısı içeren anlayışlar getirmişlerdir. Esasında durağan olan bir görüntü, form veya kompozisyon kullanılan bu yöntemler sayesinde hareketli olarak algılanabilmektedir. Yaratılan bu algısal etkiler, tıpkı sanat eserlerinde olduğu gibi renklerle, özdeşleyimsel temalarla, ardışık tekarlarla ve parçalanmış birimlerle oluşturulan kurgu ve kompozisyonlarla gerek üç boyutlu form olarak gerekse desen olarak giyim tasarımlarına yansımıştır.

Hareket ve devinin algısı yaratan yöntemlerden biri renklerin birbirleriyle olan ilişkilerinin kullanılmasıyla olmuştur. Sıcak-soğuk gibi zıt renk ve tonlarının bir arada kullanılması görsel algı üzerinde hareket etkileri yaratmıştır. Sanatçılar gibi tasarımcılar da sarı, kırmızı ve turuncu gibi sıcak renklerle mavi, mor, lacivert gibi soğuk renklerin bir araya getirildiği desenleriyle, zıtlığın yarattığı canlılığı kullanmışlardır. Ayrıca ışığın belirli özelliklere sahip bir yüzey üzerinde kırılmasıyla oluşturulan hologram renkleri ve çeşitli dijital sistemlerle oluşturulan gerçek fiziksel harekete sahip yanıp sönen ışıklı renkler de giyim tasarımında devinin etkilerini ileri bir boyuta taşımaktadır.

Tıpkı akımda olduğu gibi giyim tasarımlarında da kullanılan bir diğer yaklaşım ise özdeşleyimsel temalarla hareket algısı yaratmak olmuştur. Giysiler üzerinde araba, motosiklet, uydu gibi hareket, hız gibi eylemleri

gerçekleştiren teknolojik somut nesnelere gerçekçi betimlemeleri kullanılmıştır. Bu yaklaşımda devinim; araba, motosiklet ve uydu gibi hareket ve hız işlevine sahip olan araçlarla zihinde uyandırılmaya çalışılmıştır.

Geleceği tasarımcıların devimsel etkiler yaratmak için kullandığı bir başka yaklaşım ise tekrar eden ardışık kurgular olmuştur. Tekrar eden ardışık birimler üzerinde, göz tek bir bölgeye odaklanmadan birimler üzerinde dolaşarak bir tür hareket yanılması yaşamaktadır. Bu yaklaşımla çok sayıda çalışma ortaya koyulmuştur.

Tasarımlarda devinim algısı yaratan bir diğer yaklaşım ise parçalanmış alanlarla oluşturulan kompozisyonlarla olmuştur. Kompozisyon veya üç boyutlu bir kurguya ait bütünü parçalara ayrılması sonucu yine ardışık tekrarlarla olduğu gibi gözün tek bir noktaya odaklanmadan, giysi üzerinde dolaşması bir tür hareket algısı meydana getirmiştir.

Konu kapsamında incelenen kaynaklar ve görsel örneklerden anlaşılan tasarım alanı içerisinde “giyim” Gelecekçilik akımından belirgin bir biçimde etkilenmiştir. Modern sanatın yönlendirdiği algıya ait bakış açısı günümüze kadar gelen tüm Geleceği giyim tasarımlarında kendini bu akımla koşut bir biçimde göstermiştir. Akımın temel söylemi olan hareket, hız, teknoloji gibi devinime ait kavramlar, sanat eserlerinden giysi tasarımlarına etki eden bir yön çizmiştir.

Kaynakça

Antmen, A. (2016). *Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyılda Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Çağlarca, S. (1993). *Renk ve Armoni Kuralları*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.

Çağlayan, E. (2018). Temel Sanat Eğitiminde Renk Olgusu, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (1), 22-34.

Danchev, A. (2017). *100 Sanatçı Manifestosu* (Çev. M.E. Uslu). İstanbul: Espas Yayınları.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. (1997). *Sanat Ansiklopedisi*. (3.Cilt). İstanbul: Yem Yayınları.

Erden, E., O. (2016). *Modern Sanatın Kısa Tarihi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Farthing, S. (2012). *Sanatın Tüm Öyküsü*, (Çev. G. Aldoğan, F. C. Çulcu). İstanbul: Hayalperest Yayıncılık.

Fogg, M. (2017). *Modanın Tüm Öyküsü*. (Çev. E. Gözgülü). İstanbul: Hayalperest Yayıncılık.

Gökten, M., Ç. (2015). Fütürist Sanat Akımının Oluşumunda Fotoğrafın Önemi, Ulak Bilge Dergisi, 3 (5), 15-30.

Harrison, C., Wood, P. (2011) *Sanat ve Kuram 1900-2000 Değişen Fikirler Antolojisi* (Çev. G. Sabri). İstanbul: Küre Yayınları.

Hodge, S. (2016). *Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Sanat Fikri* (Çev. E. Gözgülü). İstanbul: Domingo Yayıncılık.

Hollingsworth, M. (2009). *Dünya Sanat Tarihi* (Çev. R. Küçükdoğan, B. Ergüder). İstanbul: İnkilap Kitabevi.

Kaplanoğlu, L. (2008). Özne Nesne İlişkisi Bağlamında Kübizm, Fütürizm ve Dada, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Koçak, R. (1995). *Sanatta Hız Kavramı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Little, S. (2010). *....İzmler Sanatı Anlamak* (Çev. D. N. Özer). İstanbul: Yem Yayınları.

Matei, D. (2018). Luigi Russolo The Work and Influence of a Visionary The Birth of Noise-Music, Senior Project, In The Division of Languages and Literature of Bard College, New York.

Özüdoğru, Ş. (2013). Modern Sanat Akımları ve Moda , İdil Dergisi, 2 (6), 211-238.

Palfy, G., Atkinson, S. (2017). *Sanat Kitabı*. (Çev. A. Fethi). İstanbul: Alfa Basım.

Sağlam, M., H. (2018), Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde Özdeşleşim İlişkisi Kurduğu Tabiaat Unsurları, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7 (2), 956-989.

Şen, E. (2018). Tasarım İlke ve Ögelerinin Minyatürde Kullanımı, İdil Dergisi, 7 (46), 775-781.

Yılmaz, M. (2006). *Modernizmden Postmodernizme Sanat*, Ankara: Ütopya Yayınları.

Worringer, W. (2017). *Soyutlama ve Özdeşleşim*. (Çev. İ. Tunalı). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 02.01.2021)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-couture/maison-martin-margiela> (Erişim: 02.02.2021)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/gareth-pugh> (Erişim: 02.01.2021)

<https://www.vogue.in/content/falguni-and-shane-peacock-do-space-age-cyber-couture-nyfw-ss-2013> (Erişim: 02.01.2021)

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Eroğlu, Ö. (2007). *Sanat Tarihi*, İstanbul: Kolaj Kitaplığı.

Görsel 2. Honour, H., Fleming, J. (2016). Dünya Sanat Tarihi. (Çev. H. Abacı). İstanbul: Alfa Basım Yayın.

Görsel 3. Palfy, G., Atkinson, S. (2017). *Sanat Kitabı*. (Çev. A. Fethi). İstanbul: Alfa Basım.

Görsel 4. Little, S. (2010).İzmler Sanatı Anlamak (Çev. D. N. Özer). İstanbul: Yem Yayınları.

Görsel 5. Cumming. R. (2008). *Görsel Rehberler Sanat*. (Çev. A. I. Öno, A. Çetinkaya). İstanbul: İnkilap Kitabevi.

Görsel 6. Dempsey, A. (2017). *Modern Çağda Sanat Üsluplar Ekoller Hareketler*. İstanbul: Akbank Sanat.

Görsel 7. Bozan, Y. (2019). Fütürizm Akımı Kapsamında Ünlü Sanatçılar ve Figüratif Eserleri, Yüksek Lisans Tezi Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kütahya.

Görsel 8. Kaplanoğlu, L. (2008). Özne Nesne İlişkisi Bağlamında Kübizm, Fütürizm ve Dada, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Görsel 9. <https://www.pinterest.co.kr/pin/425801339774800778/> adresinden 11.12.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 10. <https://www.vogue.in/fashion/content/14-designers-whose-fashion-is-out-of-this-world-literally> adresinden 27.01.2021 tarihinde alınmıştır.

Görsel 11. <https://tr.pinterest.com/pin/317011261247340152/> adresinden 13.02.2021 tarihinde alınmıştır.

Görsel 12. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-couture/maison-martin-margiela/slideshow/collection#20> adresinden 21.01.2021 tarihinde alınmıştır.

Görsel 13. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-ready-to-wear/iris-van-herpen/slideshow/collection#11> adresinden 15.07.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 14. <https://wsimag.com/fashion/46162-thierry-mugler> adresinden 23.09.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 15. <https://stock.adobe.com/ca/editorial/a-model-for-spanish-born-fashion-designer-paco-rabanne-presents-this-metallic-satellite-dress-as-par/146343731> adresinden 1.11.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 16. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2018-couture/iris-van-herpen/slideshow/collection#17> adresinden 29.06.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 17. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/gareth-pugh/slideshow/collection#20> adresinden 02.09.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 18. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-couture/jean-paul-gaultier/slideshow/collection#47> adresinden 02.09.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 19. <https://www.milliyet.com.tr/galeri/huseyin-caglayandan-pariste-modanin-111-yili-33478/1> adresinden 08.11.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 20. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2009-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#25> adresinden 02.09.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 21. <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-ready-to-wear/manish-arora/slideshow/collection#40> adresinden 15.10.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 22. <https://www.futureclaw.com/fashion/falguni-and-shane-peacock-spring-2013.html#look5> adresinden 21.01.2021 tarihinde alınmıştır.

Görsel23. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-ready-to-wear/emilio-pucci/slideshow/collection#31> adresinden 12.12.2020 tarihinde alınmıştır.

Not: Bu makale, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı'nda Dr. Öğretim Üyesi Irmak BAYBURTLU danışmanlığında, Manolya USTA tarafından yürütülen "Giyim Tasarımında Geleceçilik ve Devinin Etkileri" başlıklı yüksek lisans tezinin ön çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Emine KOCA

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, emine.koca@hbv.edu.tr Ankara-Türkiye

ORCID: 0000-0001-6607-5652

Gülşah POLAT

Öğr. Gör. Dr., Giresun Üniversitesi Şebinkarahisar UBYO, gulsah.polat@giresun.edu.tr

Giresun-Türkiye

ORCID: 0000-0001-8448-9947

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ KADIN DERGİLERİNDEKİ BATI TARZI GİYSİ ÜRETİMİNE YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ

Özet

Bu çalışmada; Osmanlı toplumunda kadınların giyim tarzlarını yönlendirmede etkili olan II. Meşrutiyet dönemi Mehasin ve Kadınlık dergilerinin sayılarında yer alan giysi üretimine yönelik bilgi ve yöntemlerin belirlenmesi ve Osmanlıca metinlerin tercümesiyle edinilen bilgiler doğrultusunda bu dergilerin giyim tarzlarının değişimindeki rolünün ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamındaki dergilerin sayfalarında yer alan kalıp ve dikim ile ilgili görseller içerik analizi yöntemiyle incelenerek, elde edilen bulgular sayfalardaki yazılı bilgilerle birlikte yorumlanmıştır. Böylece uzun yıllar değişmeden kuşaklara aktarılan bir giyim kuşam biçiminin değişime uğramasında diğer faktörlerin yanı sıra kadın dergilerinin rolü ortaya konmuş olacaktır. Çalışma birincil kaynaklardan ulaşılan bilgilerin niteliği ve Türk giyim tarihine kaynaklık sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: II. Meşrutiyet, Kadın Giyimi, Giysi Üretimi, Batı Tarzı, Dergi.

A CONTENT ANALYSIS OF WESTERN STYLE GARMENT PRODUCTION DURING THE II. MEŞRUTİYET PERIOD IN WOMEN'S MAGAZINES

Abstract

In this study; It was effective in directing the dressing style of women in Ottoman society. It was aimed to determine the information and methods for the production of clothes in the issues of the II. Meşrutiyet period Mehasin and Kadınlık magazines and to reveal the role of these magazines in the change of dressing styles in line with the information obtained from the translation of Ottoman texts. The visuals related to the pattern and sewing on the pages of the journals within the scope of the research will be examined with the method of content analysis, and the findings will be interpreted together with the written information on the pages. Thus, the role of women's magazines will be revealed in addition to other factors in the change of a dressing style that has been passed on to generations for many years. The study is considered important in terms of the quality of the information obtained from primary sources and providing a source for the history of Turkish clothing.

Keywords: II. Meşrutiyet, Women's Clothes, Garment Production, Western Style, Magazine.